MAA11-Harjoituskoe

RATKAISUT

1. Osoita, että lauseet $\mathrm{P} \leftrightarrow \mathrm{Q}$ sekä $\neg(\mathrm{P} \wedge \neg \mathrm{Q}) \wedge \neg(\mathrm{Q} \wedge \neg \mathrm{P})$ ovat loogisesti yhtäpitäviä.

P	Q	$\neg$ P	$\neg$ Q	"A" $\mathrm{P} \leftrightarrow \mathrm{Q}$	$\neg(\mathrm{P} \wedge \neg \mathrm{Q})$	$\neg(\mathrm{Q} \wedge \neg \mathrm{P})$	"B" $\neg(\mathrm{P} \wedge \neg \mathrm{Q}) \wedge \neg(\mathrm{Q} \wedge \neg \mathrm{P})$	A $\leftrightarrow$ B
1	1	0	0	1	1	1	1	**1**
1	0	0	1	0	0	1	0	**1**
0	1	1	0	0	1	0	0	**1**
0	0	1	1	1	1	1	1	**1**

Lauseiden välinen ekvivalenssi on tautologia, joten lauseet ovat loogisesti yhtäpitävät.

2. Olkoon perusjoukkona tietty ihmisten joukko ja R(x, y): "x rakastaa y:tä" avoin lause. Formalisoi seuraavat lauseet

a) Jokainen ihminen rakastaa jotain ihmistä

b) Jotain ihmistä rakastavat kaikki ihmiset

c) Jotkut ihmiset rakastavat toisiaan.

a) $\forall x \exists y : \mathrm{R}(x, y)$ **b)** $\exists y\, \forall x : \mathrm{R}(x, y)$ **c)** $\exists x\, \exists y : (R(x, y) \wedge R(y, x))$.

3. Kirjoita todistus lauseelle ”Jos kokonaisluku n on pariton, niin myös n^2 on pariton”.

Oletus: n on pariton kokonaisluku

Väite: n^2 on pariton luku

Todistus:

Koska oletuksen mukaan n on pariton kokonaisluku, niin on olemassa kokonaisluku k, että $n = 2k + 1$. Tällöin

$$\begin{aligned} n^2 &= (2k+1)^2 \\ &= (2k)^2 + 2 \cdot 2k \cdot 1 + 1^2 \qquad \text{(muistikaava!)} \\ &= 4k^2 + 4k + 1 \\ &= 2(2k^2 + 2k) + 1, \end{aligned}$$

joka on pariton kokonaisluku sillä $2k^2 + 2k$ on kokonaisluku!

4. Todista lause vääräksi tai oikeaksi.

a) Kahden erisuuren alkuluvun tulo on aina pariton.

b) Jos kahden positiivisen kokonaisluvun tulo on pariton, niin molemmat luvuista ovat myös parittomia.

a) Lause on epätosi, sillä esimerkiksi 2 ja 3 ovat alkulukuja, mutta $2 \cdot 3 = 6$ ja parillinen.

b) Lause on tosi

Oletus: Luvut a ja b positiivisia kokonaislukuja ja tulo ab on pariton.

Väite: Molemmat luvut a ja b ovat parittomia lukuja.

Todistus:

Tehdään **vastaoletus:** Ainakin toinen luvuista on parillinen. Olkoon se luku a.

Tällöin on olemassa kokonaisluku n, että $a = 2n$.

Tällöin lukujen tulo $a \cdot b = 2n \cdot b$, joka on parillinen kokonaisluku. Tämä on ristiriita alkuperäiseen oletukseen nähden!

$\Rightarrow$ Vastaoletus on väärä ja siten alkuperäinen väite on totta!

5. Muodosta lukujen 7056 ja 337500 alkutekijähajoitelmat ja määritä niistä lukujen suurin yhteinen tekijä ja pienin yhteinen monikerta.

$$\begin{aligned}
7056 &= 2 \cdot 3528 \\
&= 2 \cdot 2 \cdot 1764 \\
&= 2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 882 \\
&= 2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 441 \\
&= 2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 7 \cdot 63 \\
&= 2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 7 \cdot 7 \cdot 9 \\
&= 2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 2 \cdot 7 \cdot 7 \cdot 3 \cdot 3 \\
&= 2^4 \cdot 3^2 \cdot 7^2
\end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
337500 &= 27 \cdot 12500 \\
&= 3 \cdot 3 \cdot 3 \cdot 125 \cdot 100 \\
&= 3 \cdot 3 \cdot 3 \cdot 5 \cdot 5 \cdot 5 \cdot 25 \cdot 4 \\
&= 3 \cdot 3 \cdot 3 \cdot 5 \cdot 5 \cdot 5 \cdot 5 \cdot 5 \cdot 2 \cdot 2 \\
&= 2^2 \cdot 3^3 \cdot 5^5
\end{aligned}$$

$$\text{syt}(7056, 337500) = 2^2 \cdot 3^2 = \underline{\underline{36}}$$

$$\text{pym}(7056, 337500) = 2^4 \cdot 3^3 \cdot 5^5 \cdot 7^2 = \underline{\underline{66150000}}.$$

6. Käyttäen 9 ja 5 litran sankoja, pitäisi saaviin mitata järvestä 12 litraa vettä. Laske Diofantoksen yhtälön avulla, miten se voitaisiin tehdä helpoimmalla tavalla.

Olkoon x ja y 9 ja 5 litran sankomäärät. Tällöin saadaan Diofantoksen yhtälö

$$9x+5y=12.$$

Etsitään syt(9,5):

$$9=5\cdot 1+4$$
$$5=4\cdot 1+\boxed{1} \quad \Rightarrow \quad \text{syt}(9,5)=1$$
$$4=4\cdot 1$$

Jakojäännökset yksinään:

$$9-5=4$$
$$5-4=1$$

$$5-4=1$$
$$5-(9-5)=1$$
$$9\cdot(-1)+5\cdot 2=1 \quad \|\cdot 12$$
$$9\cdot(-12)+5\cdot 24=12$$

Yhtälön eräs ratkaisu on $x_0=-12$ ja $y_0=24$.

Kaikki ratkaisut ovat $\begin{cases} x=-12+n\cdot\dfrac{5}{1}=-12+5n \\ y=24-n\cdot\dfrac{9}{1}=24-9n \end{cases}$

Taulukoidaan ratkaisuja eri n:n arvoilla:

n	x (9 l)	y (5 l)	Mitä ratkaisu tarkoittaa?
-1	$-12+5\cdot(-1)=-17$	$24-9\cdot(-1)=33$	Lisätään 5 l sangolla 33 kertaa ja otetaan pois 9 l sangolla 17 kertaa
0	-12	24	Lisätään 5 l sangolla 24 kertaa ja otetaan pois 9 l sangolla 12 kertaa
1	-7	15	Lisätään 5 l sangolla 15 kertaa ja otetaan pois 9 l sangolla 7 kertaa
2	-2	6	Lisätään 5 l sangolla 6 kertaa ja otetaan pois 9 l sangolla 2 kertaa
3	3	-3	Lisätään 9 l sangolla 3 kertaa ja otetaan pois 5 l sangolla 3 kertaa
4	8	-12	Lisätään 9 l sangolla 8 kertaa ja otetaan pois 5 l sangolla 12 kertaa

Nyt n:n kasvaessa tai vastaavasti n:n pienentyessä negatiivisilla arvoilla sankomäärät kasvavat.
Näin ollen helpoimmalla pääsee tilanteessa n = 3.

Vastaus. Mitataan saaviin 3 kertaa 9 litran sangolla 27 litraa ja otetaan saavista pois 3 kolme kertaa 5 litran sangolla 15 litraa. Näin saaviin jää 12 litraa.

7. Todista induktiolla seuraava ”3:n kokonaislukupotenssien summakaava”:

$$3^1+3^2+3^3+\ldots+3^n=\frac{3(3^n-1)}{2} \qquad n\in\mathbb{Z},\ n\geq 1$$

Todistus.

1) Alkuaskel: Osoitetaan, että kaava pätee, kun $n=1$.

$$3^1=\frac{3(3^1-1)}{2}$$
$$3=\frac{3\cdot 2}{2}$$
$$3=3 \qquad \text{tosi!}$$

2) Induktioaskel:

Induktio-oletus: Oletetaan, että $3^1+3^2+3^3+\ldots+3^n=\dfrac{3(3^n-1)}{2}$ pätee mielivaltaisella $n\in\mathbb{Z},\ n\geq 1$.

Induktioväite: Kaava pätee seuraavallakin kokonaisluvulla $n+1$.

Induktioväitteen todistus:

$$\underbrace{3^1+3^2+3^3+\ldots+3^n}_{INDUKTIO-OLETUS!}+3^{n+1}=\underbrace{\frac{3(3^n-1)}{2}}_{INDUKTIO-OLETUS!}+{}^{2)}3^{n+1}$$
$$=\frac{3(3^n-1)}{2}+\frac{2\cdot 3^{n+1}}{2}$$
$$=\frac{3\cdot 3^n-3+2\cdot 3^{n+1}}{2}$$
$$=\frac{3^{n+1}-3+2\cdot 3^{n+1}}{2}$$
$$=\frac{3\cdot 3^{n+1}-3}{2}$$
$$=\frac{3(3^{n+1}-1)}{2} \qquad \text{tosi!}$$

1) ja 2) tosi $\Rightarrow$ väite todistettu!

8. Mikä on jakojäännös, kun luku $18^2 + 12^{100}$ jaetaan luvulla 11? Ratkaise välivaiheineen käyttämättä laskinta.

Tarkastellaan kongruentteja lukuja modulo 11.

$$18 \equiv 7 \pmod{11}$$
$$12 \equiv 1 \pmod{11}$$

$$\begin{aligned} 18^2 + 12^{100} &\equiv 7^2 + 1^{100} \pmod{11} \\ &\equiv 49 + 1 \pmod{11} \\ &\equiv 50 \pmod{11} \\ &\equiv 6 \pmod{11} \end{aligned}$$

Vastaus. Jakojäännös on 6.